

Links: „Heit” Pieter Piersma met enige cursisten in een der tjotters van de Jeugdherberg „It Beaken”.

Onder: De boog kan niet altijd gespannen zijn, zeker niet tijdens een zeileursus. Deze meisjes nemen er hun gemak van in de Wink (Rietgans).

Jeugdherberg „It heeft tjotter

domp (Roerdomp) voorop vaart de vloot als weer en wind dat toestaan iedere dag uit. Elke dag opnieuw worden deze schepen vereeuwigd, want een ieder raakt onder de bekoring van deze vloot, waarvan Pieter Piersma de commodore is.

De jeugherbergers zeggen „heit”, het Friese woord voor vader. De ruim vijftig Nederlandse jeugdherbergen hebben alle een vader en moeder, maar Heeg heeft een „heit” en „mem”. Daardoor neemt „It Beaken” een aparte plaats in, maar ook anderszins neemt deze jeugdherberg een heel bijzondere positie in het bestel van de N.J.H.C. in. De jeugdherbergen van Sneek en Grouw liggen ook dicht bij het water, maar zo dicht als Heeg liggen zij er niet bij. De Hegemer jeugdherberg ligt op een eilandje, vlak bij het meer, dat de naam van het dorp heeft gekregen. Met de Fluessen vormt dat meer het grote hart van het unieke meren- en plassen gebied in het zuidwesten van Friesland.

Door die gunstige ligging was deze jeugdherberg voorbeschikt om een rol te spelen in de watersport. Dat zij echter zo’n belangrijke rol speelt, vooral ook door de zeilinstructie, is te danken aan Pieter Piersma. Diens wieg heeft aan boord van een schip gestaan in een ander bekend watersportdorp: Wartena. Daar oefende zijn vader het oude en eerbare beroep van visserman uit. Heel jong leerde Pieter Piersma zeilen in een

*„Heit” Pieter Piersma:
„Wie in rond schip kan zeilen
vaart in elke boot”*

TUSSEN de vele scherpe schepen vormen de tjotters een klasse apart. Dat laatste in de dubbele betekenis van het woord, zoals men tijdens de jongste Sneekweek weer eens heeft kunnen zien. Negen tjotters stonden voor de strijd ingeschreven, zeven daarvan hoorden aan één eigenaar toe, namelijk de Nederlandse Jeugherbergcentrale. Men behoeft echter niet speciaal naar de Sneekweek te gaan om deze jeugdherberg-tjotters te zien varen. Elke dag kan men ze aantreffen op de wateren van Zuidwest-Friesland. In een uitgestrekt gebied dus, maar wie zonder veel tijd aan zoeken te verspillen deze ronde scheepjes wil zien varen, moet naar Heeg gaan, want daar is hun thuishaven. De unieke waterjeugdherberg „It Beaken” (Het Baken) is namelijk in het rijke bezit van acht tjotters.

Een daarvan heeft dus niet aan de wedstrijd op het Sneekmeer meegedaan. Renteloos voor de wal ligt echter ook dit bootje niet. Het wordt even intensief gebruikt als alle andere tjotters van deze jeugdherberg. Met de Reid-

Beaken" in Heeg

vloot voor de zeilinstructie

schouw. Hij heeft dus goed leren zeilen, want schouw en tjotter zijn nog altijd de bootjes, waar men het best in leert varen. Daarover zijn alle deskundigen het wel eens!

Varende heeft Pieter Piersma zich met zijn vrouw op 9 november 1945 in Leeuwarden gepresenteerd voor een commissie van de N.J.H.C. Het echtpaar had gesolliciteerd naar de functie van vader en moeder in de jeugdherberg op Terschelling, maar toen de bestuurders hoorden, dat het echtpaar op die stormachtige en koude herfst dag van Eernewoude was komen zeilen om — met het oog op de nog slechte verbanden van die naoorlogse dagen — tijdig in Leeuwarden te zijn, hebben zij heel snel het plan laten varen om de Piersma's eventueel voor Terschelling te benoemen. Dit waren dé mensen voor de jeugdherberg in Heeg, die de centrale toen net had overgenomen.

Goed begrepen, in Heeg was geen jeugdherberg; wel een bivak voor watersportbeoefenaren. Dat onderkomen aan het water had de centrale overgenomen met enkele tjotters. De Piersma's hebben zich niet lang bedacht, toen zij de kans kregen om in Heeg te worden benoemd. Pieter Piersma was in de wolken, een jeugdherberg midden in het waterland en als boten tjotters. Hij houdt van dat oude schip, zoals elke watersportliefhebber dat doet. Hij houdt

er ook van, omdat hij zo'n kunstgevoelig oog heeft. Pieter Piersma schildert en Pieter Piersma is ambachtskunstenaar. Hij werkt vooral in hout en nu ontwikkelt hij zich ook in de richting van het beeldhouwen. Als handenarbeidsleraar heeft Pieter Piersma in Friesland een goede naam en inrichters van tentoonstellingen zouden zijn kunstambachtprodukten niet graag missen.

's Winters kan de kunstenaar in hem zich uitleven, 's zomers leeft hij zich uit als zeilinstructeur van jonge mensen. Duizenden jongeren hebben bij hem het zeilen geleerd. Jongens en meisjes uit Nederland, maar ook velen uit heel West-Europa. Heeg is wat dat betreft een begrip geworden; door de tjotters en door Heit Piersma, die niet een uitstekend zeiler-zonder-meer is. Hij is in Friesland een van de — helaas — zeer weinige instructeurs, die gediplomeerd is door de ANWB. De jongen of het meisje, dat bij hem leert zeilen, is dus in even vertrouwde als vakbekwame handen.

Met elke gast van de jeugdherberg gaat Pieter Piersma het water op. Zo'n pleziervaart is één grote les. Echt les krijgen de jeugdherbergleden in voor- en naseizoen als de zeilcursussen worden gegeven. Overdag varen en 's avonds theorie. Elke dag weer en wie na afloop van zo'n cursus naar huis gaat met een zeilbrevet heeft op papier en in de

Tjotters hebben Friese vogelnamen

DE tjottervloot van de jeugdherberg in Heeg bestaat uit acht schepen. Heit Piersma huurt er nog wel eens een tjotter bij, want de animo om als trekker of als zeilcursist in Heeg te verblijven is buitengewoon groot. Alle tjotters hebben Friese vogelnamen, behalve dan het oudste schip, dat als uitzondering op de regel niet van hout, maar van ijzer is. Dat is de *Brûzer* (brûs is het Friese woord voor bruis, schuim), die al van 1904 dateert.

Het vlaggeschip is de *Reidomp* (roerdomp) van 1920 en daarop volgen dan *Hoants* (hemphaan) 1924, *Tjilling* (taling) 1930, *Wylp* (wulp) 1953, *Hoannemosh* (bruin kichendief) 1955, *Waerlamke* (manneljeswatersnip) 1959 en *Wink* (rieltans) 1960.

De jongste schepen komen allemaal van de bekende helling van de gebroeders De Jong in Heeg. Misschien zal daar nog eens een Piersma een tjotter bouwen, want Pieters zoon Pier heeft zich vast in zijn hoofd gezet, dat hij tjotterbouwer wil worden. Deze veertienjarige knaap bekwaamt zich op de *Sneker* l.t.s. in het timmeren en hij kent de tjotter nu al van haver tot gort, voorzover dat tenminste op zijn leeftijd mogelijk is. Kleine reparaties komen op hem neer en zeilen dat hij doet!

De tjottervloot van „It Beaken" — hier op één na compleet — op weg naar ruimer water

praktijk getoond, dat hij of zij kan zeilen in een tjotter.

Dan kunnen ze in elk ander schip varen, zegt Pieter Piersma. Een scherp schip zeilt gauw, maar bij een rond schip moet alles er goed bij staan, wil het behoorlijk varen. Met schoten en zwaarden moet gevoelig gewerkt worden, wil er werkelijk gezeild worden. De mast meer of minder achterover in verband met de wind, is niet minder van belang. Aldus werkende worden de aspirant-zeilers erg windgevoelig, hetgeen de zeiler maakt.

Pieter Piersma zou zijn tjotters niet graag willen missen. Eigenlijk zijn het veredelde vissersboten, want de jeugherbergjtjotters hebben een boeg minder dan de tjotters, die volledig aan alle hoge schoonheidseisen voldoen. Dit vanwege de kosten, want de N.J.H.C. is arm, al is zij dan in het rijke bezit van een tjottervloot. Zonder over statistisch materiaal te beschikken, kan worden gezegd, dat deze tjottertjes de meest gefotografeerde en gefilmde zeilscheepjes in heel Friesland zijn.

De „zeilkampers” zijn ook enthousiast over deze bootjes. Dat zijn zij dan geworden, want als de jongelui voor het eerst komen, bezigen zij doorgaans het woord „bak”, althans een woord van die strekking, als zij de tjotters zien liggen. Al zeilende komen zij echter spoedig tot beter inzicht, vooral ook door de enthousiaste leiding van Pieter Piersma en zijn helpers. Zij worden enthousiast gemaakt voor de watersport en de natuur. Pieter Piersma is gul met tekst en uitleg, maar met zijn brekets is hij uiterst zuinig. Er moet heel wat gepresteerd worden voor hij aan iemand het B-papiertje voor bewezen vaardigheid als stuurman in een zeilboot uitreikt. Dat is dan een zeiler, die in een tjotter en dus in elk ander zeilbootje kan varen! A.

Veel nieuwe voorzieningen in Friese Zuidwesthoek

IN het merengebied in de zuidwesthoek van Frieland zijn of worden verschillende voorzieningen getroffen ten behoeve van de recreatie te water. Vijf of hoogstens tien jaar geleden trof men in dit uitgestrekte merengebied vrijwel geen accommodatie voor de watersportbeoefenaren aan. Maar de laatste tijd begint de zuidwesthoek snel in trek te komen bij diegenen, die rust en ruimte zoeken en dat hier volop vinden. Zo heeft het Recreatieschap voor het Friese Merengebied, „De Marrekrite”, op verschillende punten ligplaatsen aan laten leggen, er zijn hier en daar kampeerterreinen gekomen en Langweer en Heeg kregen zogenaamde recreatie-oorden met bungalows en insteekhaventjes. Op enkele punten vestigden zich nieuwe watersportbedrijven — Oudega, Langweer, Sloten, Woudsend, Hindeloopen — en er wordt gewerkt aan nieuwe jachthavens te Joure, Lemmer en Sneek.

Grote plannen

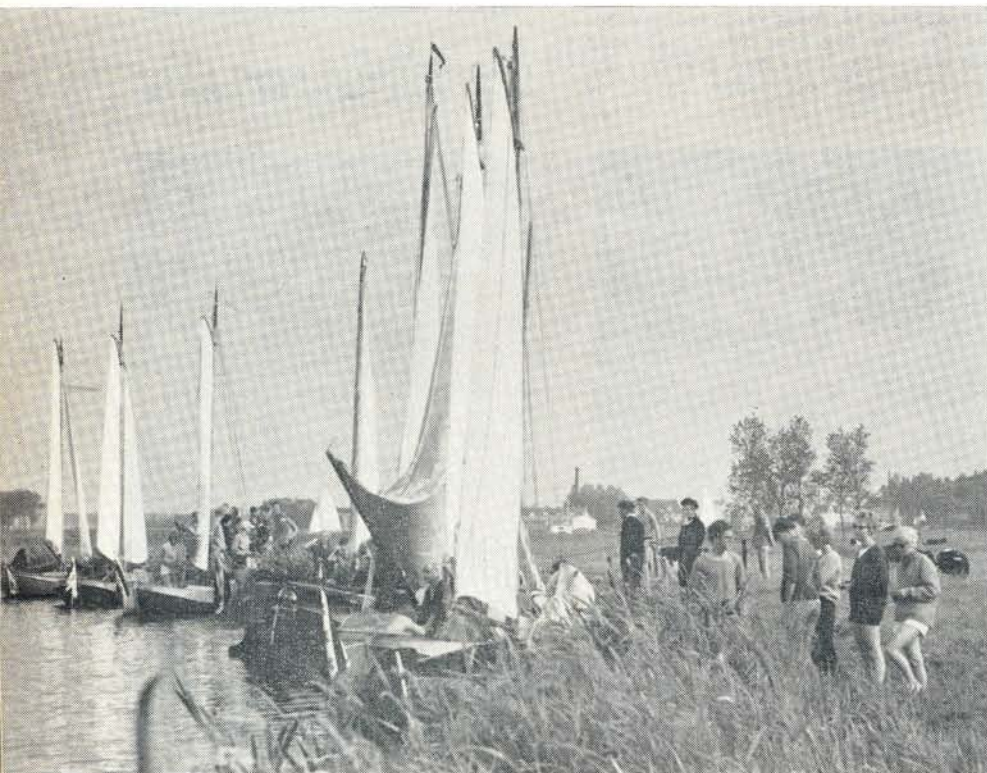
De zuidwesthoek heeft er ook enige zeilscholen bijgekregen. Naast de bestaande en door de ANWB erkende zeilscholen te Oppenhuizen en Heeg stichtten enkele instellingen zeilscholen te Blauwhuis, Oudega, Hommerts en

IJlst. Verder zijn er de activiteiten van verschillende gemeenten, die voorzieningen voor de recreatie willen treffen en daartoe grote plannen hebben gemaakt. Zo heeft bijvoorbeeld de gemeente Wymbritseradeel — de gemeente met verreweg het meeste water — voor Woudsend een uitbreidingsplan ontworpen, waarin zeer veel aandacht is besteed aan de recreatie. Ten noorden van het dorp van de Rakken tot de weg naar Indijk is een afzonderlijk gebied gedacht, waar een jachthaven met vier royale botenhuizen, een watersporthotel en parkeerterreinen moeten komen. In dezelfde gemeente kwam reeds het recreatieoord De Pharschoke te Heeg gereed en zal het zogenaamde Pottenplan worden uitgevoerd, waarover in De Waterkampioen 1057, blz. 843 reeds de bijzonderheden werden genoemd.

Bungalows bij Galamadammen

De gemeente Hemelum Oldeferd, waarvan Koudum de hoofdplaats is, heeft plannen tot de aanleg van een groot recreatieterrein ten oosten van Galamadammen. Het is de bedoeling hier 34 bungalowtjes te bouwen en een zwembad aan te leggen. Ten behoeve van de bewoners van de bungalows zullen er vier steigers komen, terwijl er voorts een jachthaven met botenhuizen zal komen. In het geheel, dat met groen zal worden omgeven, zullen ook een kampeer- en caravanterrein met toiletgebouwen en een parkeerterrein komen. In dit plan is voorts een paviljoen geprojecteerd.

De gemeente Workum wil aan de IJsselmeerkust betere mogelijkheden voor de recreatie scheppen en Hindeloopen besloot kortgeleden in de haven ligplaatsen voor jachten aan te leggen. Zo zijn er meer plaatsen in de zuidwesthoek te noemen, waar werken voor de recreatie worden uitgevoerd of plannen zijn gemaakt de mogelijkheden op dit gebied te vergroten. Uit de opsomming van werken en plannen blijkt echter reeds duidelijk, dat in de Friese zuidwesthoek op het gebied van de recreatie een snelle ontwikkeling plaats vindt, die tot een intensiever gebruik van dit ruime gebied zal leiden. Alle minnaars van dit unieke waterland kunnen slechts van harte hopen, dat deze ontwikkeling niet ten koste zal gaan van de ongereptheid en het karakter van dit ruime merengebied.

Even pauze voor de cursisten van „It Beaken” tijdens een zeiltocht door het Friese waterland.
(Foto's J. D. de Jong)